

บทที่ ๓

ลักษณะการดำเนินการตามโครงการฯ

การดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเครือข่ายการสร้างความเชื่อมั่นด้านข้อมูลข่าวสารและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนได้มีกระบวนการและขั้นตอนในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาเครือข่ายภาครัฐและภาคประชาชนในการส่งเสริมการรับรู้ การเข้าถึง และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของราชการในการพัฒนาประสิทธิภาพด้านข้อมูลข่าวสารและความโปร่งใสของภาครัฐและภาคประชาชน และได้ค้นหาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และกระบวนการในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และการส่งเสริมสิทธิการรับรู้ การเข้าถึง และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของประชาชน ซึ่งในบทนี้คณะผู้ศึกษาจะกล่าวถึงแนวทางทั้งสองทางผ่านกระบวนการที่ได้ดำเนินการในโครงการฯ โดยแบ่งออกเป็นสองส่วนดังต่อไปนี้

๓.๑ การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาเครือข่ายภาครัฐและภาคประชาชนในการส่งเสริมการรับรู้ การเข้าถึง และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของราชการในการพัฒนาประสิทธิภาพด้านข้อมูลข่าวสารและความโปร่งใสของภาครัฐและภาคประชาชน

โครงการพัฒนาเครือข่ายการสร้างความเชื่อมั่นด้านข้อมูลข่าวสารและความโปร่งใส ของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนมีวัตถุประสงค์สำคัญหลายประการ คือ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ พัฒนาเครือข่ายภาครัฐและภาคประชาชนในการส่งเสริมการรับรู้ การเข้าถึง และการใช้สิทธิประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของราชการในการพัฒนาประสิทธิภาพด้านข้อมูลข่าวสารและความโปร่งใสของภาครัฐ และพัฒนาแนวทางการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ตลอดจนการส่งเสริมสิทธิการรับรู้ การเข้าถึง และการใช้สิทธิประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของประชาชน คณะดำเนินงานวิจัยได้ดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวโดยการจัดกิจกรรมสัมมนาในแต่ละพื้นที่ทั่วประเทศโดยการเลือกพื้นที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรม ตามรายละเอียดดังนี้

ครั้งที่	จังหวัด	วันที่	จำนวนหนังสือ เชิญผู้เข้าร่วม	จำนวน ผู้เข้าร่วม
๑	นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และ สมุทรสาคร	๘ กรกฎาคม ๒๕๕๔	๑๒๐	๔๑
๒	ฉะเชิงเทรา และชลบุรี	๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔	๑๐๐	๕๙
๓	ปราจีนบุรี นครนายก และ สระแก้ว	๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔	๑๐๐	๔๗
๔	อุทัยธานี ชัยนาท และ นครสวรรค์	๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔	๑๐๐	๓๓
๕	กำแพงเพชร ตาก และ พิจิตร	๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๔	๑๐๐	๔๔
๖	เชียงราย และพะเยา	๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๔	๑๐๐	๖๐
๗	ตรัง และพัทลุง	๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๔	๑๐๐	๖๔
๘	พังงา กระบี่ และภูเก็ต	๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔	๑๐๐	๓๕
๙	ร้อยเอ็ด และกาฬสินธุ์	๑ สิงหาคม ๒๕๕๔	๑๐๐	๖๐
๑๐	อำนาจเจริญ ยโสธร อุบลราชธานี และ มุกดาหาร	๒ สิงหาคม ๒๕๕๔	๑๒๐	๙๕
๑๑	พะเยา	๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๔	๑๐๐	๑๑๐
รวม			๑๐๔๐ ฉบับ	๖๔๘ คน

ลักษณะการดำเนินการตามโครงการ **พัฒนาเครือข่ายการสร้างความเชื่อมั่นด้านข้อมูลข่าวสารและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน** คณะผู้ศึกษาได้ดำเนินการประสานงานและจัดประชุมร่วมกับคณะทำงานของ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร ของราชการ เพื่อกำหนดแนวทางดำเนินการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิการ ได้รู้ การเข้าถึง และการใช้ประโยชน์จากข้อมูล ข่าวสารของราชการและแนวทางการเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดและภูมิภาคอย่างเหมาะสม เพื่อส่งผลให้การประชุม /สัมมนาทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ สิทธิได้รู้ การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของราชการ และนำความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับไปเผยแพร่สู่ประชาชนในชุมชน /ท้องถิ่นได้ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดประชุมสัมมนาตามโครงการนี้ได้มีการกำหนดลักษณะกิจกรรมในแต่ละเวที สัมมนามีกำหนดการดำเนินการดังต่อไปนี้

กิจกรรมการประชุมสัมมนาและเป้าหมาย ในโครงการ “พัฒนาเครือข่ายการสร้างความเชื่อมั่นด้านข้อมูลข่าวสารและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน”

เวลา	กิจกรรม	กระบวนการ	เป้าหมาย	ผลลัพธ์
๐๘.๔๕ - ๐๙ .๐๐ น.	ลงทะเบียนและรับเอกสารประกอบการประชุม	๑. ผู้เข้าร่วมการประชุมลงทะเบียน ชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ ๒. ตัดป้ายชื่อ โดยแบ่งกลุ่มแยกจังหวัด ที่อยู่และองค์กรภาครัฐและภาคประชาชนให้มากที่สุด ๓. แจกกำหนดการหนังสือคู่มือเครือข่ายแบบทดสอบก่อน- หลังและแบบประเมิน	๑. เพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับที่อยู่ และการเดินทาง ๒. เพื่อให้สมาชิกผู้เข้าประชุมได้แยกย้ายแบ่งกลุ่มนั่งต่อไปในกิจกรรมและสร้างความรู้ความหลากหลายแตกต่างกัน ๓. เพื่อให้สมาชิกผู้เข้าประชุมได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อนเริ่มกิจกรรม	๑. ได้ข้อมูลชื่อหมายเลขติดต่อ และจังหวัดภูมิลำเนา ๒. สามารถใช้เพื่อแบ่งกลุ่มนั่งในกิจกรรมต่อไป ๓. สมาชิกผู้เข้าประชุมได้เริ่มศึกษาด้วยตนเองทันที
๐๙.๐๐ - ๐๙ .๑๕ น.	ผู้เข้าร่วมอบรมทำแบบทดสอบก่อนการอบรม (pre-test)	วิทยากรแนะนำแบบทดสอบแต่ละรายการและให้สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมเริ่มทำแบบทดสอบก่อนการอบรม	เพื่อทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ กระบวนการใช้สิทธิประสบการณ์เกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ และความเชื่อมั่น	ได้ทราบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิต่างๆ ในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ กระบวนการใช้สิทธิประสบการณ์

เวลา	กิจกรรม	กระบวนการ	เป้าหมาย	ผลลัพธ์
			ต่อข้อมูลข่าวสารของราชการ	เกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ และความเชื่อมั่นต่อข้อมูลข่าวสารของราชการของสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมก่อนการอบรม
๐๙.๑๕ - ๐๙.๒๕ น.	“กล่าวเปิดงาน และกล่าว ทักทาย ผู้เข้าร่วมอบรม ” โดยผู้แทน สำนักงาน คณะกรรมการ ข้อมูลข่าวสารของ ราชการ สำนักงาน ปลัดสำนัก นายกรัฐมนตรี	เชิญผู้แทนกล่าวเปิด และ บรรยายถึงหลักการและ เจตนารมณ์ของกฎหมาย ตลอดจนเจตนารมณ์ของ กิจกรรมการ ประชุมสัมมนา	เพื่อให้สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม ทราบถึงสาระสำคัญของ การจัดงานประชุมสัมมนาในครั้งนี้ โดยเฉพาะความความร่วมมือ ของหน่วยงานภาครัฐและภาค ประชาชนเพื่อนำไปสู่ความ เชื่อมั่นและความโปร่งใส	ผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้เบื้องต้นและ ทราบถึงเจตนารมณ์ ของกฎหมายข้อมูล ข่าวสารของราชการ
๐๙.๒๕ - ๐๙.๓๐	“กล่าวชี้แจงที่มา และวัตถุประสงค์ ของโครงการฯ” โดย คุณวนิดา สักการโกศล ผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการ สำนักงาน คณะกรรมการ ข้อมูลข่าวสารของ ราชการ หรือ ผู้แทน หรือ อาจารย์ไพรัช ธีระ ชัยมหิทธิ รอง	เชิญผู้อำนวยการ สำนักงานคณะกรรมการ ข้อมูลข่าวสารของราชการ หรือผู้แทน หรือหัวหน้า โครงการกล่าวบรรยายถึง ที่มา และวัตถุประสงค์ของ กิจกรรมประชุมสัมมนา โดยเน้นกระบวนการสร้าง เครือข่ายความร่วมมือที่ ต้องการให้เกิดขึ้น และ การใช้คู่มือเครือข่าย	เพื่อให้สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม ทราบถึงเป้าหมายที่ชัดเจนของ กิจกรรมและประโยชน์ของ กิจกรรมตลอดจนประโยชน์ของ คู่มือ	ผู้เข้าร่วม ประชุมสัมมนาทราบ ถึงเป้าหมายร่วมกัน เพื่อการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐและภาค ประชาชน

เวลา	กิจกรรม	กระบวนการ	เป้าหมาย	ผลลัพธ์
	คณบดีฝ่าย บริหาร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย พะเยา			
๐๙.๓๐ – ๐๙ .๕๐ น.	“กิจกรรมแบ่งปัน ความหวังความ ตั้งใจ” โดย อาจารย์วิฑูรย์ ตลุดกำ อาจารย์ ประจำคณะ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย พะเยา	วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วม การประชุมตามป้ายชื่อ และผสมผสานทั้งภาครัฐ และภาคประชาชน - แจกอุปกรณ์กระดาษ ชาร์ทให้แต่ละกลุ่ม ๑ แผ่น พร้อมปากกาสี ๑ ด้ามที่มีเชือกหลายๆ เส้น ผูกไว้ที่ด้าม - แจกกระดาษที่เขียน “ข้อความ” ข้อมูลข่าวสาร ที่แตกต่างกันแต่ละกลุ่ม ได้แก่ ๑. โรงไฟฟ้า นิวเคลียร์ ๒. โรงไฟฟ้า ถ่านหิน ๓. เขื่อน ๔. โรง แยกก๊าซ ๕. โรงไฟฟ้า พลังงานแสงอาทิตย์ - ให้สมาชิกแต่ละคนใน กลุ่มได้รับรู้ “ข้อมูล ” ข้อความที่ได้รับมาแล้วทำ ความเข้าใจร่วมกัน เกี่ยวกับลักษณะรูปร่าง ของข้อมูลนั้นๆ - ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกัน วาดภาพโดยให้แต่ละคน จับปลายเชือกเท่านั้น ห้าม จับปากกาเด็ดขาด และ ภาพนั้นจะต้องสื่อความ	เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา มีความคาดหวังตั้งใจร่วมกันโดย เห็นถึงความสำคัญของ “สิทธิ ได้รู้ ” ข้อมูลข่าวสาร และ ความสำคัญของการสร้างความ “เข้าใจ ” ร่วมกันระหว่าง ภาครัฐและภาคประชาชน โดย ผ่านกิจกรรมการวาดภาพ ร่วมกัน	จิตสำนึกร่วมกันเพื่อ พัฒนาความร่วมมือ ของเครือข่ายระหว่าง ภาครัฐและภาค ประชาชนให้พัฒนา ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกฎหมาย ข้อมูลข่าวสารของ ราชการ เกิดเป็น “เครือข่ายความ ร่วมมือ” การสร้าง ความเชื่อมั่นด้าน ข้อมูลข่าวสารและ ความโปร่งใส

เวลา	กิจกรรม	กระบวนการ	เป้าหมาย	ผลลัพธ์
		<p>หมายถึงข้อมูลที่ได้รับมา</p> <ul style="list-style-type: none"> - นำภาพที่ได้ไปแสดงให้สมาชิกกลุ่มอื่นๆ ดู จากนั้นให้แต่ละกลุ่มคาดเดา “ความหมาย ” และ “ความเข้าใจ ” เกี่ยวกับภาพที่แต่ละกลุ่มนำเสนอ - วิทยากรอธิบายสรุปกิจกรรมการแบ่งปันความหวังความตั้งใจของแต่ละคนในกลุ่ม การสร้างความหวังความตั้งใจและสำนึกร่วมกันโดยผ่านการวาดภาพที่ทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่ทุกคนจะต้องมีความเข้าใจร่วมกัน 		
<p>๐๙.๔๐ – ๑๐ .๓๐ น.</p>	<p>“ กิจกรรมเสริมสร้างพลังสมองในความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ”</p> <p>โดย อาจารย์ชลฤทัย แก้วรุ่งเรือง อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์</p>	<p>กิจกรรมบรรยายถึง ที่มาหลักการ เจตนารมณ์ และสิทธิที่สำคัญของประชาชนในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยเน้นการใช้คู่มือเครือข่ายฯ ทั้งให้มีการคิดวิเคราะห์โดยให้ผู้ประชุมมีส่วนร่วมในการถามและตอบ พร้อมยกตัวอย่างที่สำคัญประกอบ</p>	<p>๑. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิของประชาชนตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ</p> <p>๒. เพื่อแนะนำการใช้คู่มือไปพร้อมๆ กับการทำความเข้าใจและการใช้ประโยชน์ในอนาคต</p>	<p>ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาเข้าใจถึงหลักการสำคัญของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ คือ “เปิดเผยเป็นหลักปกปิดเป็นข้อยกเว้น ” และสิทธิได้รู้ที่สำคัญตามกฎหมาย โดยแสดงและทราบได้จากผลการประเมินการอบรมหลังการประชุม</p>

เวลา	กิจกรรม	กระบวนการ	เป้าหมาย	ผลลัพธ์
	มหาวิทยาลัย พะเยา			
๑๐.๓๐ – ๑๐.๔๕ น.	พักและทำกิจกรรม สัมภาษณ์เพื่อน ผู้เข้าร่วมอบรม	พักรับประทานอาหารว่าง พร้อมทั้งให้สมาชิกผู้เข้า ร่วมประชุมนี้ แยกตาม กลุ่มและทำการพูดคุยทำ ความรู้จักสมาชิกในกลุ่ม	เพื่อสร้างความรู้จักและสร้าง เครือข่ายความร่วมมือเบื้องต้น	เครือข่ายในแต่จังหวัด ได้ทำความรู้จักและ แลกเปลี่ยน ประสบการณ์กันมาก ขึ้น
๑๐.๔๕ – ๑๑.๓๐ น.	“ กิจกรรมสาน สัมพันธ์वादฝืน ความร่วมมือ” โดย อาจารย์วิฑูรย์ ตลุดคำ และ อาจารย์กฤษฎา ใจแก้วทิ	๑. วิทยากรขออาสาสมัคร จากผู้เข้าร่วม ประชุมสัมมนาจำนวน ๘ คน โดยแบ่งออกเป็นสอง ฝ่ายๆ ละ ๔ คน - ฝ่ายแรกให้สมมติเป็น บุคคลต่างๆ ในสังคม คน แรกถูกปิดตา คนที่สองถูก ปิดปาก คนที่สามถูกมัด มือ คนที่สี่ถูกมัดเท้า - ฝ่ายที่สองให้สมมติเป็น เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ จัดเก็บข้อมูลข่าวสารของ ราชการไว้ให้เรียบร้อย มิดชิดภายในบริเวณห้อง ประชุมสัมมนา - ให้ผู้เข้าร่วมประชุม ลงคะแนนให้บุคคลต่างๆ ในฝ่ายแรกไปค้นหาข้อมูล ข่าวสารที่ฝ่ายที่สองจัดเก็บ ไว้ โดยอาจเลือกให้ใครก็ ได้ไปค้นหาก่อน เช่น อาจ ให้คนถูกปิดตาไปก่อน คน ถูกปิดปากไปก่อน ก็ได้ - เมื่อบุคคลต่างๆ ในฝ่ายที่ สองไปค้นหาข้อมูล	๑. เพื่อสร้างสำนึกสาธารณะใน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและ ภาคประชาชนในการใช้สิทธิ ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของ ราชการ และเพื่อให้สมาชิก ทราบถึงความสำคัญของ กระบวนการสร้างเครือข่ายและ นำไปสร้างเครือข่ายความ ร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น ๒. เสริมสร้างความรู้ ความ เข้าใจ เกี่ยวกับสิทธิต่างๆ ตาม กฎหมายข้อมูลข่าวสารของ ราชการ ตลอดจนกระบวนการ วิธีการใช้สิทธิในกรณีต่างๆ ให้ ถูกต้องเป็นไปตามกฎหมาย และให้ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นภาพ ประโยชน์ของการใช้กฎหมาย ข้อมูลข่าวสารของราชการ	๑. ผู้เข้าร่วมประชุม - เห็นภาพอย่างชัดเจน ของปัญหาการขาด ความร่วมมือและขาด การช่วยเหลือกัน ระหว่างภาครัฐและ ภาคประชาชน ทำให้ ขาดประสิทธิภาพทั้ง ทางเนื้อหาและ ระยะเวลาเมื่อต้องใช้ สิทธิตามกฎหมาย ข้อมูลข่าวสาร - เกิดสำนึกสาธารณะ เพื่อสร้างความร่วมมือ และเครือข่ายร่วมกัน เพื่อช่วยเหลือกันมาก ขึ้นระหว่างภาครัฐและ ภาคประชาชน ๒. ผู้เข้าร่วม ประชุมสัมมนาได้ ความรู้มากขึ้นและ เพิ่มเติมจากคู่มือ

เวลา	กิจกรรม	กระบวนการ	เป้าหมาย	ผลลัพธ์
		<p>ข่าวสารของราชการที่เก็บ ซ่อนไว้แล้ว วิทยากร บรรยายสรุปเปรียบเทียบ ให้เห็นความสำคัญของ การใช้สิทธิเพื่อค้นหา ข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยให้สมาชิกผู้เข้าร่วม ประชุมช่วยกัน เปรียบเทียบ ว่าบุคคลใด เปรียบเสมือนใครในสังคม เช่น คนถูกปิดตา เปรียบเสมือนประชาชน คนถูกปิดปาก เปรียบเสมือนภาครัฐ คน ถูกมัดมือเปรียบเสมือน เจ้าหน้าที่รัฐ เป็นต้น - วิทยากรบรรยายสรุปให้ ผู้เข้าร่วมประชุมเข้าใจถึง ความสำคัญของความ ร่วมมือช่วยเหลือกัน ระหว่างภาครัฐและภาค ประชาชน เพื่อการใช้สิทธิ ได้รู้ตามกฎหมายข้อมูล ข่าวสารที่มีประสิทธิภาพ โดยผ่านการ “ร่วมมือ” เมื่อคนที่ถูกปิดปากพูด ไม่ได้แต่สามารถนำพาคน ที่ถูกปิดตามเดินไป แสวงหาค้นหาข้อมูล ข่าวสารได้ทำให้เกิดความ ร่วมมือช่วยเหลือกันและ การใช้สิทธิได้รู้ตาม กฎหมายจะมี</p>		

เวลา	กิจกรรม	กระบวนการ	เป้าหมาย	ผลลัพธ์
		<p>ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เมื่อทุกคนในสังคม “ร่วมมือกัน”</p> <p>๒. เมื่อสมาชิกอาสาสมัคร แต่ละคนกลับมาตั้งให้กลุ่ม วิทยากรแนะนำการใช้ คู่มือ โดยการบรรยายถึง สิทธิที่สำคัญในกฎหมาย ข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้แก่ ๑. สิทธิได้รู้ในราช กิจจานุเบกษา ๒. สิทธิได้ รู้โดยการตรวจดู ๓. สิทธิ ขอ ข้อมูลข่าวสาร ๔. สิทธิค้นคว้าข้อมูล ประวัติศาสตร์ ๕. สิทธิ ร้องเรียน ๖. สิทธิอุทธรณ์ ๗. สิทธิคุ้มครองข้อมูล ข่าวสารส่วนบุคคล และ ๘. สิทธิคัดค้านการ เปิดเผยข้อมูล โดยมุ่งเน้น เนื้อหาสาระสำคัญในคู่มือ เครือข่ายฯ</p>		
๑๑.๓๐ – ๑๒ .๐๐ น.	<p>“กิจกรรม (เชิง ปฏิบัติการ)” และ แบ่งประชุมกลุ่ม ย่อย โดย อาจารย์ กฤษฎา ใจแก้วทิ และอาจารย์วิฑูรย์ ตลุดคำ</p>	<p>วิทยากรให้แต่ละกลุ่ม ได้รับมอบหมาย กรณีศึกษาปัญหาข้อมูล ข่าวสารที่ต้องการทราบ และวิธีการกระบวนการใช้ สิทธิตามกฎหมายเพื่อให้ ได้มาซึ่งข้อมูล โดยให้แต่ ละกลุ่มปรึกษาหารือ ร่วมกันว่า ข้อมูลนั้นอยู่ที่ หน่วยงานใดของรัฐ จะใช้ สิทธิประเภทใด เขียน</p>	<p>เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกเรียนรู้ ร่วมกัน ปรึกษาหารือเพื่อใช้สิทธิ ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของ ราชการ</p>	<p>ได้ทราบถึงระดับ ความรู้ความเข้าใจของ ภาคประชาชนเกี่ยวกับ สิทธิ กระบวนการใช้ สิทธิตามกฎหมาย ข้อมูลข่าวสารของ ราชการ</p>

เวลา	กิจกรรม	กระบวนการ	เป้าหมาย	ผลลัพธ์
		<p>แบบฟอร์มอะไร และยื่นที่ หน่วยงานใด โดยแต่ละ กลุ่มจะได้รับกรณีศึกษา อย่างไรอย่างหนึ่งซึ่งข้อมูล อำเภอและจังหวัดจะ เปลี่ยนแปลงไปตามแต่ และเวที ดังนี้</p> <p>๑. ท่านได้ทราบข่าวสารว่า กระทรวง ัง..... ประกาศผลการประมูล การจัดซื้อจัดจ้างเพื่อสร้าง โรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงาน นิวเคลียร์ ในเขตอำเภอ ..... จังหวัด..... ตามมติ คณะรัฐมนตรี เมื่อท่านไป ตรวจดูที่กระทรวงแล้วไม่ ปรากฏข้อมูล</p> <p>๒. ท่านได้ทราบข่าวสารว่า กระทรวง ..... ประกาศอนุญาตให้ บริษัท เอ บี ดี จำกัด (มหาชน) เข้าทำการสำรวจแหล่งแร่ ยูเรเนียม ในเขตอำเภอ..... จังหวัด..... และเมื่อท่าน ยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารไป แล้ว หน่วยงานมีคำสั่ง ปฏิเสธเพราะเป็นข้อมูลที่ เกี่ยวกับประโยชน์ของ เอกชนอื่นๆ</p>		

เวลา	กิจกรรม	กระบวนการ	เป้าหมาย	ผลลัพธ์
		<p>๓. ท่านได้ทราบข่าวสารว่า กระทรวง .....</p> <p>ประกาศแนวเขตเวนคืน ที่ดินเพื่อสร้างรถไฟฟ้าราง คู่ในเขตอำเภอ..... จังหวัด ..... โดยอนุญาตให้ บริษัท อี เอฟ จี จำกัด (มหาชน) เข้าสำรวจพื้นที่ แนวเขตที่จะเวนคืน</p> <p>๔. ท่านได้ทราบข่าวสารว่า องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ได้ประกาศเขต แนวนนวงแหวนตัดใหม่ ในเขตพื้นที่อำเภอ ..... จัง หวัด..... ท่านได้ยื่นคำขอ ข้อมูลข่าวสาร แล้ว หน่วยงานนั้นไม่จัดหา ข้อมูลให้โดยเพิกเฉยมา ตลอด</p> <p>๕. ท่านได้ทราบข่าวสารว่า กระทรวง..... ได้ประกาศจัดตั้งนิคม อุตสาหกรรมผลิตพลาสติก ในเขตอำเภอ ..... จังหวัด ..... ท่านขอข้อมูล ข่าวสารโดยยื่นคำขอต่อ หน่วยงานนั้นแล้ว แต่ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน</p>		

เวลา	กิจกรรม	กระบวนการ	เป้าหมาย	ผลลัพธ์
		แจ้งโดยวาจาว่าไม่มีข้อมูล ให้มาโดยตลอด ๖. ท่านได้ทราบว่า คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ กระทรวง..... จัดตั้งสถาบันแห่งชาติ พหุศาสตร์ ในเขตอำเภอ .... จังหวัด..... ท่านได้ขอ ตรวจดูข้อมูล แต่ไม่ ปรากฏข้อมูลที่เกี่ยวข้อง		
๑๒.๐๐ – ๑๓ .๐๐ น.	พักรับประทาน อาหารกลางวัน	ให้สมาชิกกลุ่มต่างๆ นั่ง รับประทานอาหารและ แลกเปลี่ยนความรู้ ปรึกษาหารือร่วมกันถึง กรณีศึกษาที่มอบหมายให้ แต่ละกลุ่ม	เพื่อสร้างความสัมพันธ์และสร้าง เครือข่ายระหว่างสมาชิกแต่ละ กลุ่มมากขึ้น	สมาชิกมีโอกาสพบปะ และแลกเปลี่ยนความรู้ ระหว่างกันมากขึ้น
๑๓.๐๐ – ๑๔ .๐๐ น.	“กิจกรรมแบ่งปัน ความช่วยเหลือ ” นำเสนอผลการ ประชุมกลุ่มย่อย สรุปผลการประชุม และ ทำ แบบทดสอบหลัง เข้ารับการอบรม (post-test)	๑. วิทยากรให้ตัวแทนกลุ่ม นำเสนอผลการประชุม ปรึกษา ในกรณีศึกษาของ แต่ละกลุ่ม ๒. ทีมงานวิทยากรเฉลย และสรุปสาระสำคัญของ การใช้สิทธิประเภทต่างๆ	๑. เพื่อให้เครือข่ายแต่ละกลุ่มได้ ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสาร ของราชการมากขึ้น และให้ทีม วิทยากรเสนอแนะความรู้ เพิ่มเติมให้เพียงพอต่อการ นำไปใช้สิทธิต่อไป ๒. เพื่อสร้างความเข้าใจที่ ถูกต้องเหมาะสมและเพียงพอ เมื่อเครือข่ายจะต้องนำความรู้	๑. ได้ทราบทักษะ ความสามารถของ เครือข่ายเกี่ยวกับสิทธิ ประเภทต่างๆ และ ลักษณะกระบวนการ ใช้สิทธิ ตลอดจน ความสามารถในการ อธิบายและถ่ายทอด ความรู้เกี่ยวกับ กฎหมายข้อมูล ข่าวสารของราชการ ๒. ความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องชัดเจนและ

เวลา	กิจกรรม	กระบวนการ	เป้าหมาย	ผลลัพธ์
		ตลอดจนแนะนำให้ เครือข่ายทราบถึงแหล่ง ความรู้เพิ่มเติม เช่น ศูนย์ ข้อมูลข่าวสารประจำ จังหวัดในแต่ละพื้นที่ ๓. วิทยากรแนะนำให้ สมาชิกทำแบบทดสอบ หลังกิจกรรมอบรมและฝึก ปฏิบัติ	ไปถ่ายทอดหรือไปใช้จริง ๓. เพื่อ วัดระดับความรู้ความ เข้าใจของสมาชิกผู้เข้าร่วม กิจกรรมหลังอบรมและฝึก ปฏิบัติ	เพียงพอของเครือข่าย ผู้เข้าร่วมการ ประชุมสัมมนา โดย สามารถพิจารณาได้ จากการเลือกใช้ แบบฟอร์มที่ถูกต้องกับ กรณีปัญหาที่ได้รับ มอบหมายในแต่ละ กลุ่ม ๓. ได้ทราบระดับ ความรู้และความเข้าใจ ที่เปลี่ยนแปลงไป หลังจากกิจกรรมอบรม และฝึกปฏิบัติ
๑๔.๐๐ – ๑๔ .๑๕ น.	พักรับประทาน อาหารว่าง	ระหว่างพักรับประทาน อาหารว่างวิทยากรแนะนำ ให้สมาชิกทำแบบ ประเมินผลการจัด กิจกรรม	เพื่อให้ทราบถึงระดับผลการจัด กิจกรรมจากผู้เข้าร่วม ประชุมสัมมนา	ได้ข้อมูลผลการ ประเมินมาวิเคราะห์ และปรับปรุงการ ดำเนินงาน
๑๔.๑๕ – ๑๔ .๔๕ น.	“กิจกรรมร่ว มใจ ร่วมมือร่วมสร้าง เครือข่ายข้อมูล ข่าวสาร ” พร้อม ลงนามรับรอง	๑. วิทยากรนำเสนอผล การประชุม สรุป แยกแยะ และนำเสนอสภาพปัญหา และอุปสรรคของความ ร่วมมือของเครือข่าย และ เชิญชวนสมาชิกเข้าร่วม “เครือข่ายความร่วมมือ ” เพื่อนำไปสู่การดำเนินการ สร้างเครือข่ายอย่างเป็น รูปธรรมและต่อเนื่อง โดย แนะนำการเชื่อมโยง เครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook โดยให้สมาชิก สามารถสมัครเข้า	เพื่อให้ได้เครือข่ายวิทยากรอย่าง เป็นทางการและสร้างสำนึก สาธารณะร่วมกันเพื่อทำงาน อย่างต่อเนื่อง ผ่านสื่อสังคม ออนไลน์ และเว็ บไซต์ของ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูล ข่าวสารของราชการ	ได้ “เครือข่ายความ ร่วมมือ ” ผ่านระบบ สังคมออนไลน์ Facebook อย่างเป็นทางการและมีสมาชิก สมัครเข้าร่วมเครือข่าย มากขึ้น

เวลา	กิจกรรม	กระบวนการ	เป้าหมาย	ผลลัพธ์
		<p>เครือข่ายและตั้งชื่อกลุ่มเครือข่ายตามที่สมาชิกต้องการ</p> <p>๒.แนะนำเว็ บไซต์ของ สขร . www.oic.go.th เพื่อให้วิทยากรเครือข่ายสามารถติด ตามและหาข้อมูลเพิ่มเติมได้</p>		
๑๔.๔๕ – ๑๕ .๐๐ น.	สรุปผลการประชุมและปิดการประชุม	<p>๑.วิทยากรสรุปเนื้อหาการอบรม กระบวนการและการสร้างความร่วมมืออย่างต่อเนื่องภายใต้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน</p> <p>๒. หัวหน้าโครงการหรือผู้แทน สขร. กล่าวขอบคุณและกล่าวอำลาสมาชิกผู้เข้าร่วมสัมมนา</p>	<p>๑. เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจ และสร้างเครือข่ายผ่านระบบอินเ ทอร์ เน็ต สังคมออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้อย่างต่อเนื่อง และได้รับทราบแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยตรงมากยิ่งขึ้นและยังสามารถติดตามได้อย่างถูกต้อง โดยได้ใช้ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายข้อมูลข่าวสารมากขึ้น</p> <p>๒.เพื่อสรุปเป้าหมายการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคประชาชนอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเชื่อมั่นด้านข้อมูลข่าวสารและค วามโปร่งใสของราชการ</p>	<p>๑ . สมาชิกได้ กระบวนการและแนวทางเพื่อพัฒนาความร่วมมือของเครือข่าย แลกเปลี่ยนผ่านระบบสังคมออนไลน์</p> <p>นอกเหนือจากการใช้คู่วิทยาการและคู่มือสิทธิเพียงอย่างเดียว</p> <p>- หน่วยงานภาครัฐกับภาคประชาชนได้ ทราบและเข้าถึง แหล่งข้อมูลด้านกฎหมายข้อมูล ข่าว สาร ของ ราชการ โดยตรงมากขึ้น</p> <p>- ได้รับข้อมูลกลับจากสมาชิกเครือข่ายที่เข้ามาเขียนข้อความไว้ทาง facebook</p>

๓.๑.๑ การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และกระบวนการในการดำเนินการตาม
พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

การจัดประชุมสัมมนาอบรมเชิงปฏิบัติในแต่ละพื้นที่ เวทีดังกล่าว นอกจากคณะดำเนินการวิจัย ได้ดำเนินการบรรยายแล้วยังจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เข้าร่วมการประชุมโดยการทำกิจกรรมเชิงปฏิบัติการหลังจากการฟังการบรรยายเกี่ยวกับสิทธิต่างๆ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ตลอดจนกระบวนการใช้สิทธิในแต่ละกรณีตามกฎหมาย กิจกรรมเชิงปฏิบัติการนี้ ได้มอบหมายกรณีศึกษาที่สมมติขึ้นเพื่อให้สมาชิกผู้เข้าร่วมการประชุมแต่ละกลุ่มได้ระดมความคิดเป็นแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งกรณีศึกษาที่สมมติขึ้นมีดังต่อไปนี้

๑. ท่านได้ทราบข่าวสารว่า กระทรวง ..... ประกาศผลการประมูลการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัด ..... (เวทีจัดประชุมสัมมนา) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อท่านไปตรวจดูที่กระทรวงแล้วไม่ปรากฏข้อมูล
๒. ท่านได้ทราบข่าวสารว่า กระทรวง..... ประกาศอนุญาตให้ บริษัท เอ บี ซี ดี จำกัด (มหาชน) เข้าทำการสำรวจแหล่งแร่ยูเรเนียม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัด ..... (เวทีจัดประชุมสัมมนา) และเมื่อท่านยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารไปแล้ว หน่วยงานมีคำสั่งปฏิเสธเพราะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ของเอกชนอื่นๆ
๓. ท่านได้ทราบข่าวสาร ว่า กระทรวง ..... ประกาศแนวเขตเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างรถไฟฟ้ามหานคร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัด ..... (เวทีจัดประชุมสัมมนา) โดยอนุญาตให้ บริษัท อี เอฟ จี จำกัด (มหาชน) เข้าสำรวจพื้นที่แนวเขตที่จะเวนคืน
๔. ท่านได้ทราบข่าวสารว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น น ได้ประกาศเขตแนวถนนวงแหวนตัดใหม่ ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัด ..... (เวทีจัดประชุมสัมมนา) ท่านได้ยื่นคำขอข้อมูลข่าวสาร แล้วหน่วยงานนั้นไม่จัดหาข้อมูลให้โดยเพิกเฉยมาตลอด
๕. ท่านได้ทราบข่าวสารว่ากระทรวง..... ได้ประกาศจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมผลิตพลาสติกในเขตอำเภอเมือง จังหวัด ..... (เวทีจัดประชุมสัมมนา) ท่านขอข้อมูลข่าวสารโดยยื่นคำขอต่อหน่วยงานนั้นแล้ว แต่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานแจ้งโดยวาจาว่าไม่มีข้อมูลให้มาโดยตลอด

๖. ท่านได้ทราบว่าคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้กระทรวง ..... จัดตั้งสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัด (เวที่จัดประชุมสัมมนา) ท่านได้ขอตรวจดูข้อมูล แต่ไม่ปรากฏข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาจะต้องช่วยกันพิจารณาข้อเท็จจริงดังกล่าวเฉพาะที่กลุ่มของตนเองได้รับ และจะต้องช่วยกันพิจารณาว่าเรื่องดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐอะไร เพื่อที่จะดำเนินการใช้สิทธิยื่นคำขอ สิทธิร้องเรียน หรือสิทธิอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยคณะดำเนินงานวิจัยได้กำหนดสมมติองค์ภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้ดังนี้

๑. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๒. กระทรวงพลังงาน
๓. กระทรวงคมนาคม
๔. องค์การบริหารส่วนจังหวัด
๕. คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
๖. คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร
๗. กระทรวงอุตสาหกรรม
๘. กระทรวงมหาดไทย

เมื่อผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละกลุ่มได้ดำเนินการประชุมปรึกษาหารือกันแล้ว จะต้องดำเนินการทดลองใช้สิทธิจริงโดยการยื่นแบบฟอร์มเอกสารพร้อมด้วยเนื้อหาสาระที่สำคัญอันเกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิของตนเอง โดยแบบฟอร์มแต่ละอย่างมีอยู่ ๓ แบบฟอร์ม ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้แก่

๑. สิทธิได้รู้ โดยการขอข้อมูลข่าวสาร กรณีนี้ใช้แบบฟอร์ม “คำขอข้อมูลข่าวสาร”
๒. สิทธิร้องเรียน กรณีนี้ใช้แบบฟอร์ม “คำร้องเรียน”
๓. สิทธิอุทธรณ์ กรณีนี้ใช้แบบฟอร์ม “คำอุทธรณ์”

กิจกรรมดังกล่าวนี้ได้สร้าง “ความร่วมมือ” ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน เนื่องจากเป็นสมาชิกในกลุ่มเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นสมาชิกกลุ่มทำให้เกิด

การเรียนรู้ร่วมกันโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะทำหน้าที่อธิบายให้สมาชิกทราบทำให้เกิดความเข้าใจที่มากขึ้น
ยิ่งกว่าการฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว ซึ่งผู้เข้าร่วมสัมมนาเมื่อได้ทดลองทำในภาคปฏิบัติแล้ว ได้เกิด
ความเข้าใจมากยิ่งขึ้นและสามารถเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจนี้ต่อผู้อื่นได้เป็นอย่างดี และต่อไปนี้เป็น
แบบฟอร์มที่สมาชิกแต่ละกลุ่มจะต้องเลือกใช้เพื่อนำมาเขียนประกอบการใช้สิทธิตามกฎหมาย

คำขอข้อมูลข่าวสาร

เขียนที่.....

วันที่ .....

เรื่อง .....

เรียน .....

ข้าพเจ้า.....ตำแหน่ง/อาชีพ..... อยู่บ้านเลขที่ .....ตำบล
..... อำเภอ.....จังหวัด.....โทรศัพท์ .....มีความประสงค์ขอ

ข้อมูลข่าวสารดังต่อไปนี้

๑.....

๒.....

๓.....

๔.....

พร้อมนี้ข้าพเจ้าได้ส่งเงินจำนวน.....บาท เพื่อชำระเป็นค่าธรรมเนียมการคัดสำเนา
ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อดำเนินการให้ตามความประสงค์ของข้าพเจ้าต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) .....

(.....)

คำร้องเรียน

เขียนที่.....

วันที่ .....

เรื่อง ร้องเรียน.....

เรียน .....

ข้าพเจ้า.....ตำแหน่ง/อาชีพ..... อยู่บ้านเลขที่
..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด..... โทรศัพท์
..... มีความประสงค์ขอร้องเรียน ..... ว่า

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) .....

(.....)

คำอุทธรณ์

เขียนที่.....

วันที่ .....

เรื่อง .....

เรียน .....

ข้าพเจ้า .....ตำแหน่ง/อาชีพ..... อยู่บ้านเลขที่ .....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....โทรศัพท์..... มี

ความประสงค์.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) .....

(.....)

คำขออุทธรณ์ข้อมูลข่าวสาร

เขียนที่ โทรคมนาคมแห่งประเทศไทย

วันที่ 25 กรกฎาคม 2554

เรื่อง รทท. รศท. โทรคมนาคม

เรียน ผู้อำนวยการโทรคมนาคม

ข้าพเจ้า นางสาวจิรา นวรัตน์ ตำแหน่ง/อาชีพ ช่างเทคนิค (มือ) โทรคมนาคม อยู่บ้านเลขที่

31 ตำบล ท่ามะเขี้ยว อำเภอ เมือง จังหวัด ตรา โทรศัพท์ 087-2789463

มีความประสงค์ขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสารดังต่อไปนี้

1. ประกาศของกรมการขนส่งทางบก เรื่อง การอนุญาตให้รับ ๒๐ ปี ๕๖ (นพ.๒๖)

๒. ประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง บัตรประชาชน ให้รับ ๐-๖๖๖๖๖๖๖๖

๓. ใบสั่งการออกสารประกาศระดมทุน

4. _____

พร้อมนี้ข้าพเจ้าได้ส่งเงินจำนวน.....บาท เพื่อชำระเป็นค่าธรรมเนียมการคัด

สำเนาแล้วด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อดำเนินการให้ตามความประสงค์ของข้าพเจ้าต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) นางสาวจิรา นวรัตน์

(นางสาวจิรา นวรัตน์)

๓.๒ การพัฒนาแนวทางการดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และกระบวนการในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และการส่งเสริมสิทธิการได้รู้ การเข้าถึง และการใช้ประโยชน์ จากข้อมูลข่าวสารของประชาชน

การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และกระบวนการในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูล ข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และการส่งเสริมสิทธิการได้รู้ การเข้าถึง และการใช้ประโยชน์จากข้อมูล ข่าวสารของประชาชนเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง จึงจำเป็นที่จะต้องมี **“เครื่องมือ”** ที่มี ประสิทธิภาพในการพัฒนาแนวทางการดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ด้วยเหตุนี้คณะผู้ศึกษาจึงเล็งเห็นความสำคัญของการมี **“คู่มือ”** เพื่อใช้ในการ พัฒนาเครือข่าย เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ บนความคิดที่ต้องการให้คู่มือชิ้นนี้ **“อ่านง่าย ใช้สะดวก”** โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้อยคำสำนวนในภาษากฎหมายที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติข้อมูล ข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ตลอดจนคำพิพากษาและแนวคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัย การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร คณะผู้ศึกษาได้พยายามรักษาถ้อยคำที่กำหนดนิยามความหมายเอาไว้เพื่อให้ สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมาย อย่างไรก็ตาม คณะผู้ศึกษาได้พยายามเขียนคู่มือชิ้นใหม่โดยใช้ภาษา ที่บุคคลทั่วไปอ่านแล้วเข้าใจได้ นอกจากนี้ คณะผู้ศึกษา ยังได้ใช้แนวความคิดให้ **“คู่มือพัฒนา เครือข่ายข้อมูลข่าวสารของราชการ”** นั้นเหมาะสมแก่การพกพาและใช้ได้ตลอดเวลาจึงได้จัดทำขึ้นใน รูปแบบของ **“สมุดบันทึก”** เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายผู้เข้ารับการอบรม สามารถบันทึกความรู้ความเข้าใจ ต่างๆ ที่ได้รับในช่วงเวลาที่เข้าอบรม ตลอดจนสามารถบันทึกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องตลอดทั้งปีและยัง สามารถบันทึกข้อมูล สมาชิก เครือข่ายคนอื่นๆ ที่ได้พบและรู้จักกันในช่วงเวลาที่เข้าร่วมการ ประชุมสัมมนา ซึ่งสามารถใช้ติดต่อประสานงานเพื่อทำงานเครือข่ายต่อไป

๓.๒.๑ รูปแบบการจัดทำคู่มือเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาเครือข่าย และ พัฒนาเครือข่ายภาครัฐและภาคประชาชน

ในส่วนของการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาเครือข่ายภาครัฐและภาคประชาชนใน การส่งเสริมความรู้ การได้รู้ การเข้าถึง และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของราชการในการพัฒนา ประสิทธิภาพด้านข้อมูลข่าวสารและความโปร่งใสของภาครัฐและภาคประชาชน โดยเน้นการดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ นั้น ได้ สร้าง **“คู่มือพัฒนาเครือข่ายข้อมูล**

ข่าวสารของราชการ” ขึ้น โดยจัดทำให้มีลักษณะเป็นคู่มือ “Hand book” ที่มีรูปเล่มสวยงาม สามารถพกพาได้สะดวก ทั้งยังจัดรูปเล่มให้มีปฏิทินและสมุดโน้ต สำหรับพกพาเป็นสมุดบันทึกได้อีกด้วย ซึ่งมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เอาไว้หลายส่วน สามารถสรุปองค์ประกอบต่างๆ เพื่อให้เห็นภาพรวมของคู่มือทั้งเล่ม ดังนี้

ส่วนที่ ๑ มีลักษณะเป็นสมุดบันทึกสำหรับจดบันทึกปฏิทินการทำงาน หรือ Calendar – schedule book เพื่อเชิญชวนให้เครือข่ายที่เข้าร่วมเวทีสัมมนา นำคู่มือไปใช้ให้เป็นประโยชน์ คือ ได้จัดทำให้มีปฏิทินไว้มื้องาน ได้แก่

- บันทึกส่วนตัว
- ปฏิทินปี ๒๕๕๔ และ ปฏิทินปี ๒๕๕๕
- แผนงานประจำปี ๒๕๕๔
- ปฏิทินรายเดือน ของปี ๒๕๕๔ ตั้งแต่เดือน มกราคม ถึง ธันวาคม

ส่วนที่ ๒ เป็นสมุดจดบันทึกแบบพกพาได้สะดวก

คือ ได้จัดทำให้มีหน้าสมุดบันทึกเปล่า หรือ Diary – note book สำหรับจดบันทึกต่างๆ สำหรับพกพาไว้ตลอดเล่มคู่มือ จำนวนกว่า ๑๕๐ หน้า

ส่วนที่ ๓ สอดแทรกความรู้ ความเข้าใจที่สำคัญและจำเป็น ต่อการก่อให้เกิดรับรู้ การเข้าถึง และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของราชการในการพัฒนาประสิทธิภาพด้านข้อมูลข่าวสารและความโปร่งใสของภาครัฐและภาคประชาชน โดยเน้นการดำเนิน การตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในหัวข้อที่สำคัญ ดังนี้

๑. หลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ และ นิยามคำศัพท์ ที่สำคัญตามกฎหมาย
๒. แนวคิดของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีต่อประชาชน

๓. สิทธิของประชาชนตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ
๔. ประโยชน์ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีต่อประชาชนและส่วนรวม
๕. รวมคำถาม- คำตอบที่สำคัญและพบบ่อยเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการที่ประชาชนควรทราบ จำนวน ๑๕ คำถาม
๖. รวมตัวอย่างที่น่าสนใจตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐
๗. คำอธิบายเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ

ส่วนที่ ๔ ภาคผนวก

ภาคผนวกได้รวบรวมตัวอย่างการเขียนคำร้อง แบบคำร้อง และสรุปวิธีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการตามกฎหมายไว้เป็นแผนภูมิ ขั้นตอน ได้แก่

- แผนภูมิขั้นตอนการให้บริการและการใช้บริการข้อมูลข่าวสาร ณ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ
- แบบคำขอข้อมูลข่าวสาร
- ตัวอย่างการเขียนคำขอข้อมูลข่าวสาร
- ตัวอย่างการเขียนคำร้องเรียน
- ตัวอย่างการเขียนคำอุทธรณ์
- สรุปสาระสำคัญตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการที่ประชาชนสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ในหัวข้อดังนี้ (๑) ความหมาย คำสำคัญที่เกี่ยวข้อง (๒) สาระสำคัญของการเปิดเผย ข้อมูลข่าวสารของราชการ และ (๓) สาระสำคัญของข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย

ส่วนที่ ๕ การรวบรวมชื่อ ที่อยู่ และการติดต่อ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ ทั่วประเทศไทย

เพื่อประโยชน์ในการติดต่อศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการในภูมิภาคได้โดยง่าย จึงได้รวบรวม ชื่อ ที่อยู่ และการติดต่อ ของศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ ทั่วประเทศไทย โดยเน้นที่ ศูนย์ข้อมูล ข่าวสารประจำจังหวัดของทุกจังหวัดที่มีการจัดเวทีย และ จังหวัดที่เข้าร่วมเวทีย รวมถึงจังหวัดใกล้เคียง โดยแบ่งออกเป็นรายภาคเพื่อการใช้งานได้โดยง่าย

๓.๒.๒ เนื้อหาสาระของความรู้ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการที่จำเป็นและสำคัญ ในการจัดทำคู่มือฯ

เพื่อให้คู่มือฯ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพคณะผู้ศึกษาใคร่ขอ เสนอรายละเอียดเนื้อหาสาระของความรู้ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการที่จำเป็นและสำคัญใน การจัดทำคู่มือฯ ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๒.๒.๑ หลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ นิยาม คำศัพท์ที่สำคัญ และอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐตามกฎหมาย

หลักการและเหตุผลของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ การให้ประชาชนมี โอกาสกว้างขวางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อที่ ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิ ทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความจริงอันเป็นการ ส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาลโดยประชาชนมากยิ่งขึ้น สมควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิได้รับข้อมูล ข่าวสารของราชการ โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัดและจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หาก เปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ หรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน ทั้งนี้เพื่อพัฒนา ระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคงและจะยังผลให้ประชาชนมีโอกาสรู้ถึงสิทธิหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะปกป้องรักษาประโยชน์ของตนประการหนึ่งกับสมควรคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับข้อมูลข่าวสารของราชการไปพร้อมอีกประการหนึ่ง

เจตนารมณ์ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ เจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของการจัดให้มี พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มี ๓ ประการ คือ

๑. คุ้มครองสิทธิได้รู้ หรือได้รับทราบของประชาชน (Right to Know) ภายใต้หลักการ “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น ” เมื่อประชาชนได้รู้ข้อมูลข่าวสารแล้ว ก็อาจนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามความต้องการ ทั้งทางด้าน

(๑) การปกป้องประโยชน์ส่วนบุคคล

(๒) การป้องกันประโยชน์สาธารณะ

๒. การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารสำคัญ ภายใต้หลักการ “ความจำเป็นในการคุ้มครอง ” โดยแบ่งเป็น ๒ เรื่อง คือ

(๑) การคุ้มครองความลับของทางราชการ โดยมีระเบียบกำหนดไว้แน่ชัดว่า ข้อมูลข่าวสารใดจะกำหนดชั้นความลับได้บ้าง

(๒) การคุ้มครองประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน เช่น ความลับทางการค้า สูตรผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยีการผลิต ฯลฯ

๓. การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ภายใต้หลักการ “ปกปิดเป็นหลัก เปิดเผยเป็นข้อยกเว้น ” มิให้มีการละเมิด ซึ่งจะกระทบต่อสิทธิผลประโยชน์ส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัว (Privacy)

ความหมายของข้อมูลข่าวสารของราชการ “ข้อมูลข่าวสาร” หมายความว่า สิ่งที่สามารถให้ความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือสิ่งใดๆ ไม่ว่าการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใดๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผ่นผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้

“ข้อมูลข่าวสารของราชการ ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

“ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและสิทธิของประชาชน พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและสิทธิของประชาชน โดยแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ หน่วยงานของรัฐ/ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ว่ามีอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำอะไร

กลุ่มที่ ๒ ประชาชนมีสิทธิอะไรบ้าง

กลุ่มที่ ๓ ผู้กำกับดูแลกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.) คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (กวจ.) และสำนักงาน คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.)

อำนาจหน้าที่โดยย่อของหน่วยงานรัฐ/ เจ้าหน้าที่ของรัฐ

๑. นำข้อมูลข่าวสารที่เรียกว่าตามมาตรา ๗ ซึ่งมีเรื่องโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน และสถานที่ติดต่อเพื่อประชาชนสามารถไปขอข้อมูลข่าวสารได้ ไปลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งถือว่าเป็นการประกาศให้สาธารณชนทราบ

๒. จัดข้อมูลข่าวสารที่เรียกว่าตามมาตรา ๙ อย่างน้อย ๘ ประเภท ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงาน เพื่อให้ประชาชนเข้าตรวจได้ ซึ่งถือว่าเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารฝ่ายเดียว

๓. จัดข้อมูลข่าวสารให้ตามคำขอเฉพาะรายเมื่อมีผู้มาขอข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานนั้น

เมื่อมีผู้มาขอข้อมูลข่าวสารหน่วยงานของรัฐ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องพิจารณาดำเนินการภายในเวลาอันรวดเร็ว ภายในวันนั้น หรือภายใน ๑๕ วัน หรือต้องแจ้งภายใน ๑๕ วันว่าจะให้ข้อมูลข่าวสารเมื่อใด

๓.๒.๒.๒ แนวคิดของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีต่อประชาชน

พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นกฎหมายที่รองรับ “สิทธิได้รู้” ของประชาชน โดยกำหนดสิทธิในการได้รู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ และกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อรองรับและคุ้มครองสิทธิของประชาชนไปพร้อมกัน โดยมีแนวคิดหลักการเพื่อ

๑. ให้ประชาชนมีโอกาสได้รู้ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ เพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
๒. รับรองสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ ที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐ
๓. ข้อมูลข่าวสารของราชการเกือบทั้งหมด หรือส่วนใหญ่สามารถเปิดเผยได้ตามหลักที่ว่า “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น”

๓.๒.๒.๓ สิทธิของประชาชนตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

สิทธิของประชาชนตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีหลายประการ ดังนี้

๑. สิทธิได้รู้ หรือได้รับทราบ ประกอบด้วย ๕ ประการ คือ
  - (๑) สิทธิพึงรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา (ม.๗)
  - (๒) สิทธิตรวจดู ข้อมูลข่าวสารที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร (ม.๙)
  - (๓) สิทธิขอข้อมูลข่าวสาร เป็นการเฉพาะราย (ม.๑๑)
  - (๔) สิทธิศึกษาค้นคว้าเอกสารประวัติศาสตร์ (ม.๒๖)
  - (๕) สิทธิได้รับสำเนาหรือสำเนาพร้อมคำรับรองความถูกต้อง (ม.๙ วรรค๓)
๒. สิทธิคัดค้าน การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่มีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของตน (ม.๑๗)
๓. สิทธิร้องเรียน กรณีหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย (ม.๑๓) และกรณีไม่เชื่อว่าคำปฏิเสธของหน่วยงานของรัฐว่าไม่มีข้อมูลข่าวสารที่ขอ (ม.๓๓)

๔. สิทธิอุทธรณ์กรณีหน่วยงานของรัฐปฏิเสธไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (ม.๑๔ หรือ ม.๑๕) หรือไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสีย (ม.๑๗) รวมทั้งสิทธิอุทธรณ์กรณีของหน่วยงานรัฐไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่หน่วยงานของรัฐนั้นเก็บไว้ (ม.๒๕)

๕. สิทธิเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยต่อผู้ใดไม่ได้ หากมิได้ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลหรือข้อยกเว้นตามกฎหมาย หมาย รวมทั้งมีสิทธิขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลส่วนบุคคลที่หน่วยงานของรัฐนั้นเก็บไว้ หากหน่วยงานของรัฐนั้นปฏิเสธที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลเจ้าของข้อมูลมีสิทธิอุทธรณ์ได้ (ม.๒๕)

๖. สิทธิดำเนินการแทนในฐานะผู้ใช้อำนาจปกครอง ผู้อนุบาล หรือในฐานะ ทายาทตามลำดับที่กฎหมายกำหนด (ม.๒๕ และกฎกระทรวงฉบับที่ ๒)

๗. สิทธิได้รับคำปรึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (ม.๖) และคำแนะนำในการขอข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐ (ม.๑๒ วรรคหนึ่ง)

ผู้กำกับดูแลกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการข้อมูล ของราชการ (กขร.) คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (กวจ.) และสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จะทำหน้าที่กำกับดูแล สอดส่อง ให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่หน่วยงานของรัฐ ออกกฎข้อบังคับตามที่กฎหมายกำหนด การคุ้มครองเยียวยาแก่ผู้ใช้สิทธิในเรื่องที่ร้องเรียน ร้องอุทธรณ์ ขอ คำปรึกษา แนะนำต่างๆ เป็นตัวกลางระหว่างหน่วยงานของรัฐและประชาชน ในการปฏิบัติให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

สิทธิร้องเรียนตามมาตรา ๑๓ ถ้าประชาชนเห็นว่า หน่วยงานของรัฐ

๑. ไม่นำข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ ไปลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา คือ เท่ากับไม่ประกาศให้ประชาชนทราบ
๒. ไม่จัดข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๘ ไปแสดงไว้ที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร
๓. เมื่อประชาชนไปขอข้อมูลข่าวสาร ก็เพิกเฉย ล่าช้า ไม่ดำเนินการ อย่างหนึ่งอย่างใดภายใน ๑๕ วัน ตามมติ ครม./กขร.
๔. ไม่แนะนำเรื่องการขอข้อมูลข่าวสาร
๕. ไม่ได้ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควร
๖. เรื่องอื่นๆ ที่เห็นว่าเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม พ.ร.บ.นี้

ประชาชนก็จะใช้สิทธิร้องเรียนต่อ กขร. ได้ ซึ่งโดยหลักกฎหมายต้อง เป็นการใช้สิทธิอย่างสุจริต การร้องเรียนถือเป็นเครื่องมือที่ประชาชนสามารถใช้และป้องกันสิทธิผลประโยชน์ของตนเองได้

“สิทธิคัดค้าน”

ตามมาตรา 17 คัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารกรณีที่ท่านมีส่วนได้เสีย เจ้าหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียได้คัดค้านก่อนการเปิดเผย ซึ่งสิทธิคัดค้านถือเป็นเครื่องมืออันที่สองที่ประชาชนสามารถใช้รักษาและป้องกันสิทธิผลประโยชน์ของตนได้

“สิทธิอุทธรณ์”

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ หรือมีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสีย ผู้นั้นอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งนั้น โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ

สิทธิอุทธรณ์เป็นเครื่องมืออันที่สาม ที่ประชาชนสามารถใช้รักษาและป้องกันสิทธิผลประโยชน์ของตนได้

๒.๒.๒.๔. ประโยชน์ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีต่อประชาชนและ ส่วนรวม

ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการมี พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการนั้น ก็คือจะมีสิทธิได้รู้ถึงข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของราชการ เพื่อนำข้อมูลข่าวสารนั้นมาใช้ประโยชน์ต่อผู้ที่ขอเองหรือต่อประชาชนคนอื่น

ประชาชนจะได้รับประโยชน์จากกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการทั้งประโยชน์ต่อตนเอง โดยตรงและต่อส่วนรวมโดยอ้อม ดังนี้

๑. ประโยชน์ต่อตนเองโดยตรง

ประโยชน์ต่อตนเองโดยตรงเป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ตัวประชาชนแต่ละคน รวมทั้งครอบครัวญาติพี่น้อง ชุมชน หรือองค์กรที่ประชาชนคนนั้นเกี่ยวข้อง เช่น

○ ได้รับความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล คือ ข้อมูลส่วนตัวของแต่ละคน เช่น บุคคลแต่ละคนมีสิทธิได้รู้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง และขอแก้ไขข้อมูลของตนเองให้ถูกต้อง หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต่อผู้อื่นได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากบุคคลเจ้าของข้อมูล นอกจากนี้

หน่วยงานของรัฐต้องจัดระบบรักษาความปลอดภัยเพื่อป้องกันการใช้ข้อมูลที่ไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายแก่บุคคลเจ้าของข้อมูล

○ ได้รับความคุ้มครองในข้อมูลข่าวสารของราชการ เช่น บุคคลมีสิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจกระทบประโยชน์ได้เสียของตนได้ บุคคลมีสิทธิขอข้อมูลข่าวสารของราชการที่จำเป็นเพื่อป้องกันสิทธิเสรีภาพของตน เป็นต้น

๒. ประโยชน์สาธารณะ

นอกจากประโยชน์ต่อบุคคลแต่ละคนโดยตรงแล้ว การคุ้มครอง การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการยังก่อให้เกิดต่อส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะขึ้นหลายประการ ทั้งยังสร้างความโปร่งใสในการทำงานของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง และพัฒนาระบบประชาธิปไตย เช่น

○ สร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ

กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการสามารถช่วยเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความคิด ความเห็น หรือค่านิยม การทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานของรัฐให้มุ่งสู่ความเชื่อมั่นในหลักประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และหลักความโปร่งใส เช่น เจ้าหน้าที่รัฐสามารถแจ้งให้ผู้อาจได้รับผลกระทบจากการเปิดเผยข้อมูลเข้ามาคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลของราชการได้

○ เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง

กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการสามารถช่วยเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง เพื่อพัฒนาระบบการเมืองและระบบการบริหารประเทศให้มีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น เช่น ประชาชนมีสิทธิตรวจสอบข้อมูลนโยบาย แผนงาน โครงการ และงบประมาณที่ กำลังดำเนินการ สัญญาสัมปทาน มติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

○ พัฒนาระบบประชาธิปไตย

เมื่อสามารถสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองแล้ว ผลอันสำคัญที่ตามมาย่อมหมายถึงการพัฒนาระบบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น โดยประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอย่างแท้จริง

สามารถตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐได้ ตลอดจนมีส่วนร่วมเสนอแนะให้
ความเห็นเกี่ยวกับการทำงานของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐได้ด้วย

**๒.๒.๒.๕. รวมคำถาม-คำตอบที่สำคัญและพบบ่อยเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสาร
ของราชการที่ประชาชนควรทราบ จำนวน ๑๕ คำถาม**

คำถามที่ ๑ สงสัยมากเลยว่า เราจะขอ “ข้อมูลข่าวสารของราชการ” ที่ไหนได้บ้าง

คำตอบที่ ๑ โดยทั่วไปประชาชนมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารของราชการได้ไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียในเรื่องนั้น
หรือไม่ โดยกฎหมายกำหนดวิธีเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ ดังนี้

- ๑) ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้ประชาชนดูได้ด้วยตนเอง หรือ
<http://www.rachakitcha.soc.go.th>
- ๒) ประกาศที่หน่วยงานของรัฐ ที่จะต้องจัดให้มีศูนย์ข้อมูลข่าวสารตามที่กฎหมายกำหนดไว้ใน
สถานที่ซึ่งประชาชนสามารถเข้าตรวจสอบหรือขอสำเนาได้
- ๓) ถ้าไม่มีในหนังสือราชกิจจานุเบกษา หรือ ไม่มีในประกาศ ประชาชนสามารถยื่นคำขอให้
หน่วยงานของรัฐต้องจัดหาให้ในเวลาอันสมควร
- ๔) ถ้ายื่นคำขอแล้วปรากฏ ว่า “ข้อมูลข่าวสารของราชการ ” ที่ต้องการอยู่ที่หน่วยงานอื่น
ประชาชนจะต้องไปยื่นคำขอจากหน้ วยงานนั้นๆ โดยตรง โดยหน่วยงาน ที่ได้รับคำขอ
จะต้องให้คำแนะนำ

**คำถามที่ ๒ แล้วถ้าเรายื่นคำขอไปแล้ว หน่วยงานของรัฐไม่ได้รับการดำเนินการทำอะไรให้เลย เรา
จะทำอย่างไรได้บ้าง**

คำตอบที่ ๒ หากยื่นคำขอแล้วหน่วยงานของรัฐไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า หรือ
ตนไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่สมควร มีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
เพื่อให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติ ตามกฎหมายได้ โดยส่งหนังสือร้องเรียนไปที่ประธานกรรมการข้อมูล
ข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

คำถามที่ ๓ แล้วถ้าหน่วยงานของรัฐ “ปฏิเสธ” ว่า “ไม่มีข้อมูล” หรือ “ไม่เปิดเผยเพราะต้องห้ามตามกฎหมาย” ประชาชนจะทำอะไรได้บ้าง

คำตอบที่ ๓

- กรณีปฏิเสธว่าไม่มีข้อมูลตามคำขอ

ผู้ขอมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการให้ตรวจสอบได้

- กรณีไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยอ้างเหตุว่าการเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ หรือหน่วยงานของรัฐมีคำสั่งไม่ให้เปิดเผยเนื่องจากข้อมูลข่าวสารตามคำขอมูลลักษณะต้องห้ามตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารฯ ผู้ขออาจยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายใน ๑๕ วันนับแต่ได้รับแจ้งคำสั่ง แต่หากในคำสั่งมิได้แจ้งให้ใช้สิทธิอุทธรณ์ภายใน ๑๕ วัน สิทธิอุทธรณ์ขยายเวลาเป็นหนึ่งปีนับแต่ได้รับคำสั่ง

คำถามที่ ๔ ถ้าประชาชนยื่นคำขอแล้ว หน่วยงานของรัฐมี “ระยะเวลา” ดำเนินการเท่าไร

คำตอบที่ ๔ หากเป็นข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยได้หน่วยงานของรัฐต้องจัดทำให้ในเวลาอันสมควร คือไม่นานจนเกินไป หากเป็นข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐอาจมีคำสั่งไม่ให้เปิดเผย ต้องระบุด้วยว่าเพราะเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใด เพราะเหตุใด

คำว่า “เวลาอันสมควร” นั้น ตามมติ ครม. / กขร. กำหนดว่า หากมีข้อมูลข่าวสารที่พร้อมจะให้ได้ก็ให้ดำเนินการให้เสร็จโดยเร็วหรือภายในวันนั้น หากคำขอมูลข่าวสารที่ต้องจัดทำให้มาก ต้องจัดทำให้ภายใน ๑๕ วัน หรือภายใน ๑๕ วันจะต้องตอบผู้ขอข้อมูลข่าวสารว่าจะให้ข้อมูลข่าวสารเมื่อใด

คำถามที่ ๕ เมื่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารพิจารณาแล้ว และแนะนำให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามกฎหมาย ถ้าหน่วยงานของรัฐ “ไม่ปฏิบัติตาม” ภายในเวลาที่กำหนด ประชาชนผู้ร้องจะทำอย่างไร

คำตอบที่ ๕ เมื่อได้รับแจ้งว่าหน่วยงานปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารฯ แล้ว คณะอนุกรรมการจะแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบ หากไม่ได้แจ้งภายในเวลาที่กำหนด คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารจะพิจารณามีคำสั่งยุติเรื่อง แต่ถ้าหน่วยงานยังไม่ปฏิบัติตามก็ให้ร้องเรียนซ้ำ เพื่อคณะกรรมการฯ จะได้ดำเนินการอย่างไรดีอย่างหนึ่ง

คำถามที่ ๖ ถ้าประชาชนใช้ “สิทธิอุทธรณ์” แล้วจะมีกระบวนการ ขั้นตอนการอะไรบ้าง

คำตอบที่ ๖ เมื่อคณะกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาส่งเรื่องอุทธรณ์ ได้รับเรื่องอุทธรณ์ไว้พิจารณาแล้ว ก็จะส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามสาขาที่เกี่ยวข้องภายใน ๗ วัน นับแต่ได้รับอุทธรณ์

- เมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยฯ พิจารณารับเรื่องไว้ และแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบสำนวนแล้ว จะแจ้งให้หน่วยงานของรัฐส่งข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นต้นเหตุของการอุทธรณ์มาภายในเวลาที่กำหนด อาจเชิญบุคคลใด มาให้ข้อเท็จจริง ขอความเห็น หรือขอพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณา
- เมื่อมีคำวินิจฉัยอุทธรณ์แล้วก็จะส่งให้ประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการทราบ และแจ้งให้คู่กรณีทราบภายใน ๓๐ วัน นับแต่ได้รับคำอุทธรณ์ กรณีมีเหตุจำเป็นอาจขยายเวลาแต่รวมแล้วไม่เกิน ๖๐ วัน คำวินิจฉัยให้เป็นที่สุด
- มติคณะรัฐมนตรีเมื่อ ๙ มีนาคม ๒๕๔๒ ให้หน่วยงานของรัฐที่ครอบครองข้อมูลข่าวสาร ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยภายใน ๗ วัน นับแต่ได้รับคำวินิจฉัย

คำถามที่ ๗ ขอลงให้ “ซัดๆ” การยื่น “อุทธรณ์” คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร มีขั้นตอนอย่างไรบ้าง

คำตอบที่ ๗ เมื่อยื่นคำขอแล้วหน่วยงานปฏิเสธที่จะเปิดเผยหรือมีคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ผู้ขอสามารถยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการภายใน ๑๕ วันนับแต่ได้รับแจ้งคำสั่งปฏิเสธ

คำถามที่ ๘ แล้วการ “อุทธรณ์คำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสีย” คือ อะไร

คำตอบที่ ๘ เป็นกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดอาจมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของบุคคลใด จึงต้องแจ้งให้ผู้นั้นทราบเพื่อให้โอกาสเสนอคำคัดค้าน หากมีการคัดค้านโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐพิจารณาแล้วไม่รับฟังคำคัดค้านนั้น ผู้คัดค้านก็มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านได้

คำถามที่ ๙ แล้วเคยมีตัวอย่างกรณี “อุทธรณ์คำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสีย” บ้างไหม

คำตอบที่ ๙

ตัวอย่างกรณีแรก ผู้ได้รับคัดเลือกในการประกวดราคาของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศ เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกวดราคาของตน ซึ่งสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศไม่รับฟังคำคัดค้าน เมื่ออุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยฯ ก็พิจารณาแล้วมีมติยกคำคัดค้าน ให้เปิดเผยข้อมูลได้

กรณีที่สอง ผู้ร้องเรียนต่อสำนักงานเขตว่าได้รับความเดือดร้อนจากการต่อเติมอาคารข้างเคียง คัดค้านการที่เจ้าของอาคารที่ต่อเติมขอสำเนาหนังสือร้องเรียน แต่สำนักงานเขตอนุญาตให้คัดสำเนาโดยปกปิดชื่อที่อยู่ผู้ร้องเรียน เมื่อมาอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยฯ ก็มีมติให้เปิดเผยหนังสือร้องเรียน โดยปกปิดข้อความใดที่จะสื่อให้ทราบตัวผู้ร้องเรียน

กรณีที่สาม คณบดีคัดค้านการที่อาจารย์ในคณะขอตรวจสอบวันไปราชการ วันลา และการเบิกค่าสอนของคณบดี แต่มหาวิทยาลัยไม่รับฟังคำคัดค้าน เมื่อมาอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยฯ ก็เห็นว่าไม่มีประโยชน์ในการตรวจสอบการปฏิบัติราชการ จึงมีมติยกอุทธรณ์

คำถามที่ ๑๐ แล้วการอุทธรณ์ “คำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามที่ขอ” มีกรณีตัวอย่างหรือไม่

คำตอบที่ ๑๐ ตัวอย่างเป็นเรื่องข้าราชการสังกัดกรุงเทพมหานคร อุทธรณ์คำสั่งที่กรุงเทพมหานครไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารวันเดือนปีเกิดในทะเบียนประวัติข้าราชการ แต่ผู้อุทธรณ์ไม่มีหลักฐานต้นฉบับสูติบัตรหรือหนังสือรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาแสดง คณะกรรมการวินิจฉัยฯ จึงเห็นชอบกับกรุงเทพมหานคร

คำถามที่ ๑๑ คำวินิจฉัยที่เกี่ยวกับ “ด้านการศึกษา” มีกรณีตัวอย่างอื่นๆ บ้างไหม

คำตอบที่ ๑๑ มีอีกหลายกรณี เช่น การขอลดคะแนนในการสอบคัดเลือกเข้าสถาบันอุดมศึกษา การขอลดรายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาผู้มีประวัติทางคดีอาญาในการสอบเข้าเป็นนักเรียนพลตำรวจ การขอลดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการสอบเข้าเรียนในโรงเรียนต่างๆ เป็นต้น

คำถามที่ ๑๒ มีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับ “ด้านสิ่งแวดล้อม” บ้างหรือไม่

คำตอบที่ ๑๒

เรื่องสำคัญๆ ได้แก่ กรณีโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือรูกกล้าลำน้ำ ผู้อุทธรณ์ยื่นคำขอข้อมูลต่อกรมเจ้าท่า ซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยฯ มีมติให้กรมเจ้าท่าเปิดเผยข้อมูล

กรณีอุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลของกรมทรัพยากรธรณีเกี่ยวกับการผลิตแร่ เนื่องจากพบว่าประชาชนในท้องที่ มีปริมาณสารตะกั่วในเลือดสูง ซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยฯ มีมติให้เปิดเผยข้อมูลบางส่วน

กรณีตัวแทนเครือข่ายลุ่มน้ำแม่กลองภาคประชาชน ขอเอกสารเกี่ยวกับการบำบัดน้ำเสียและการตรวจสอบน้ำทิ้งของโรงงานอุตสาหกรรมที่ส่งให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยฯ มีมติให้เปิดเผยข้อมูลเว้นเรื่องเทคนิควิศวกรรมเฉพาะ

คำถามที่ ๑๓ มีเรื่องที่ใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารมากที่สุด ประเภทใดบ้าง

คำถามที่ ๑๓ เรื่องที่ใช้สิทธิมากที่สุด คือการขอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสำนวนการสอบสวนข้อเท็จจริง และการสอบสวนทางวินัย ซึ่งแนวคำวินิจฉัย หากการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วก็สามารถเปิดเผยแก่ผู้ถูกสอบสวนได้ แต่กรณีเปิดเผยชื่อพยานต้องพิจารณาผลกระทบเป็นกรณีไป เรื่องอื่นๆ เช่น การขอให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประเมินผลงานวิชาการ การแต่งตั้งโยกย้าย การพิจารณาความดีความชอบประจำปีของข้าราชการ เป็นต้น

คำถามที่ ๑๔ มี “ผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการ” มาใช้สิทธิตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารฯ บ้างหรือไม่

คำตอบที่ ๑๔ ส่วนมากจะเป็นกรณีจัดซื้อจัดจ้างที่ผู้ไม่ได้รับคัดเลือกขอเอกสารของผู้ชนะการประกวดราคา ซึ่งคำวินิจฉัย โดยรวมแล้วให้เปิดเผยได้เว้นแต่เสียหายต่อเจ้าของข้อมูล หรือกรณีผู้ทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ แล้วมีการเลิกสัญญาหรือยกเลิกการประกวดราคาก็จะขอตรวจดูเอกสารที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ก็มีกรณีขอข้อมูลเพื่อปกป้องสิทธิของตนเอง เช่น เจ้าของโรงงานที่ถูกร้องเรียนขอคัดสำเนาหนังสือร้องเรียน ซึ่งคำวินิจฉัยให้เปิดเผยได้แต่ปกปิดข้อความที่สื่อถึงตัวผู้ร้องเรียน

คำถามที่ ๑๕ นอกจากเรื่องที่กำลังกล่าวมาแล้ว การขอข้อมูลข่าวสารมีเรื่องใดที่ “น่าสนใจ” อีกบ้าง

คำตอบที่ ๑๕ เรื่องเกี่ยวกับทางด้านแรงงาน ได้แก่

๑) กรณีการหายตัวไปของนายทง โปธิ์ อ่าน อดีตประธานสภาองค์การลูกจ้าง สภาแรงงานแห่งประเทศไทย ซึ่งมูลนิธิพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแรงงานไทยได้ขอทราบรายงานการสอบสวนกรณีดังกล่าวจากกระทรวงมหาดไทย ขอสำเนาข้อมูลรายงานการประชุมคณะกรรมการชุดต่างๆ จากสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยมูลนิธิฯ ได้อุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลต่อคณะกรรมการวินิจฉัยฯ ซึ่งมีมติให้เปิดเผยข้อมูลโดยปกปิดชื่อผู้ให้ถ้อยคำ

๒) กรณีบริษัทจัดหางานซึ่งถูกผู้หางานร้องทุกข์ ได้ยื่นคำขอข้อมูลจากกรมการจัดหางานเกี่ยวกับการร้องทุกข์และการพิจารณาหักเงินหลักประกันเนื่องจากบริษัทผิดสัญญา ซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยฯ เห็นว่าเป็นไปเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และไม่เป็นผลร้ายใดๆ เนื่องจากผู้หางานยืนยันว่าไม่มีข้อมูลใดที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง จึงมีมติให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ แต่กรณีเกี่ยวกับคำร้องทุกข์ที่ยังอยู่ระหว่างสอบสวนข้อเท็จจริงนั้นยังเปิดเผยไม่ได้